

Miért vágyik a lélek Istenhez?

Ezsaiás XXVI. 9. *„Istenem! az én szivemben kívánlak tégedet éjszaka, az én lelkemmel is, mely én bennem vagyok, tehozzád sietek: mert mikor a te itéletid vannak e földön, az igazságot megtanulják a földnek lakószai».*

Nemcsak a profétával s nemcsak az ő korában történt meg, hogy a sziv és lélek Istenhez vágyott s kereste őt vagy legalább is közel-létét az ész és értelem; hanem évszázadok hosszú során át örök tulajdon-sága volt ez az embernek; a proféta vágya és gondolata visszhangra talált és talál minden időben. Szent némaság, nesztelen csend körülöttünk az éjj óráiban; úgy gondoljuk, hogy minden pihen, jótékony álomtól várva enyhületet, avagy feledést. Pedig nincsen pihenés, nincs feledés mindenütt. Sok szem ébren virraszt; sok elme hányja-veti az életgon-dokat, a multak eseményeit, csalódásait, a jelen teendőit és a jövő reményeit. Sok sziv elkeseredve kerüli, avagy sóvárogva keresi a multak megjelenő képeit; sok lélek a lét és nem lét kérdéseit vizsgálja; s mikor, már nem zavarja semmi, mikor kedveseinek már nyugodtan szendergő arczára tekinthet: elmerül a földi, sőt az elválás utáni — e földöntuli lét feletti szemlélődésbe. És ilyenkor a multak emléke, a jelen valósága és a jövő reménye, várakozása közt, oh mily sok ajak szólal meg: *„Istenem! az én szivemben kívánlak tégedet éjszaka“.* Éjszaka, hogy mikor oly nyugodt, oly csendes minden, jelenj meg nekem szólani lelkemhez!

Majd a nappal fénye dereng reánk s kezdők a munkásvilág sürgés-forgása, a lét valódi küzdelme. Megélénkül a természet, a külvilág zaja tölti be otthonunkat is, foly a szó, beszéd, a munka és tervezgetés. De a sziv és lélek most sem pihen meg egy pontnál, hanem feledve a valóságot avagy épen a való események megfejté-seért megy, kutat bizonyos erő és hatalom után, mely kielégítést ad kérdéseire, a mely előtt hálát rebeghet a javakért, s a melytől kérheti titkos vágyainak teljesítését. És ilyenkor egész önkénytelenül veszi az ember ajkára e szavakat: *„az én lelkemmel is, mely én bennem vagyok, tehozzád sietek Istenem!“*

Nemcsak a proféta s nemcsak az ő kortársai tehát, hanem évszázadok hosszú során át millió meg millió ember vette és veszi ma is minden éjszaka és minden nappal ajkára alapigénk szavait, igazolva ez által, hogy a szív és lélek szüntelen Istenhez vágyik; őt keresi búban és örömben, reményben és csüggedésben. Egész önkénytelenül azért ama kérdés jő ajkainkra: *miért vágyik hát a lélek Istenhez?* Jertek keressük mi e kérdésre a feleletet.

* * *

A lélek Istenhez vágyik, mert keresi önmaga részére eszméinek igazságát. A titok, a rejtelmesség örök vonzerőt gyakorol az emberre s valahogy úgy vagyunk alkotva, hogy valóvá, kézzel foghatóvá, szemmel láthatóvá szeretünk és akarunk tenni mindent. Érezzük, hogy jogunk van hozzá és kutatjuk ezért az Istenségnek magasságait és mélységeit is. De végesek vagyunk, korlátok közt mozoghatunk, s megesik velünk, hogy mikor a titkok és rejtelmek felfedezésében odáig jutottunk, hogy mint az egykori bölcsésznek, nekünk is csak egy pontra van szükségünk, hogy kimozdítsuk a földet sarkából; akkor eszünk és értelmi tehetségünk cserbenhagy és minden megy tovább úgy, a mint azelőtt. Évszázadok jönnek, évszázadok mennek; megújul a küzdelem ama pont felfedezéseért, mely kimozdithatná a földet sarkából, de eredmény nincs, valóság nem közelg. Megfejtteni akarjuk az Istent, az embert és világot, s ezeknek annyi tulajdonságait, szépségeit és csodadolgait. Fel-fellobban egy-egy lidérczfény előttünk a megfejtés felé haladó ösvényen és mi szívszorongva futunk utána; rendszert alkot az ember magának gondolkozásában, eljárásában, de eredményt azért sehol sem talál. Mint szárnysegett madár a magasból, szédülve esik vissza az ész és értelem kutatásaiból.

A vágy, a nyugtalanság azonban tovább tart. És a hová nem hatolhat el az ész világosságával, felemelkedik oda a szív érzelmeivel, és a lélek sejtelmeivel s mint Noé galambja, békességnek olajágát hozza számunkra. Aztán megkezdődik a szív- és lélekben az eszméknek alkotása. Igen! ama körről és világról, honnan az ész szárnysegetten tért meg, a lélek képzeteket alkot; ismeretlen honok és világokról eszméket formál. Vizsgálja, keresi, kutatja aztán, ha vajjon valók-e, igazak-e eszméi, nem csalékonyak-e képzetei? Vizsgálja, kutatja ezek igazságát éjszakai sötét magányában, virrasztásaiban, sőt

álmában, és keresi a nappalnak munkájában, az életvásárterének zür-zavarában. És mert nap-nap után tisztábban érzi, világosabban tudja és látja, hogy összes eszméiről igazságot neki egyedül csak Isten adhat, ő hozzá vágyva s őt mintegy keblére ölelni akarva sóhajt fel, *„az én szívemben kívánlak tégedet éjszaka; az én lelkemmel is; mely én bennem vagyok, tehozzád sietek Istenem!”*

Ugy van! Vágyik a lélek Istenhez, mert keresi eszméinek igazságát. Szép, magasztos az az eszme, melyet a lélek magának Istenről alkotott; látja benne a végokot, a szerető atyát, az öröklényt és tökéletességet, ki megpróbálja, de nem hagyja el gyermekeit, hanem hivatásának ösvényén főlebb vezeti őt vész és vihar közt az örök cél felé.

Emelkedett eszménk van az ember hivatásáról és céljáról, erkölcsi és értelmi tehetségeiről, földi jogairól és halhatatlanságáról; és nagy-szerű oly képzetek emelnek minket fennebb és buzdítanak napról-napra, melyeket a világról, a földi élet- és természetről alkotánk. De hát igazak-e e képzetek, ez eszmék? ezt kérdi a kétség és kételkedés között szünet nélkül hánykodó lélek. Igaz-e, hogy Isten szeretet, tökéletes lélek, jó és igazságos; igaz-e, hogy az ember célja az ég, s kedveseinket viszont látandjuk egy szebb és boldogabb hazában; igaz-e, hogy e szépségben örökké váltakozó természetnél majd szebbet találunk?... Igaz-e, hogy lesz jutalom és büntetés, hogy a sirás örömmé fordul, hogy a csapások csak megpróbáltatásaink, és szenvedéseink csak erősítőink?... Keresi, keresi a lélek mind ez eszméknek az igazságát, és nem találván kérdéseire sehol megnyugtató feleletet, azt egyedül csak Istentől remél. Ezért vágyva vágyik ő hozzá s gyakran sóhajt, mint a próféta: *„az én szívemben kívánlak tégedet éjszaka, az én lelkemmel is, mely én bennem vagyok, tehozzád sietek Istenem!”*

* * *

Istenhez vágyik a lélek azért is, mert keresi embertársai részére a világosságot. Sok tekintetben nem épen oly önző az emberi lélek, mint gyakran hirdetjük, és gyakran sokkal közlékenyebb, mint azt várjuk és reméljük. Áll ez különösen oly dolgokban, melyek az emberiséget általánosan érdeklik és főképp azokra az igazságokra nézve, melyektől sokaknak boldogulását, nyugalmaát reméljük. Ha a lélek mindenben és mindig oly önző és oly magába zárkózott lett volna,

mint a minőnek azt sokan hiszik: akkor az emberiség előhaladását és boldogulását munkáló igazságok sohase lettek volna közkinccsé; akkor még ma is azt tartanók, hogy a föld a világegyetem központja, s hogy nem a föld a nap körül, hanem a nap forog a föld körül; akkor még ma is a gáz- és villanyfény helyett az egyszerű mécs világ mellett görnyednénk, s nem gőz- és villanyerővel, hanem csak nomád módra gyalog és állatokkal utaznánk; akkor a kiváló eszmetermékek, a vallási, erkölcsi és társadalmi igazságok ma is csak szük kört tölthetnének be, a helyett, hogy villámszárnyakon hatoljanak át egyik tartományból a másikba.

Hála a gondviselésnek, az általános igazságokra nézve sok az önzetlenség és sok a közlékenység az emberi kebelben. Innen van, hogy mikor megismerte a lélek önmaga részére az igazságot, akkor már azt mással is igyekszik közölni, hogy embertársait felvilágosítsa. Így terjedt el a keresztény vallás, így az emberi jogokról, szabadságról és erkölcsi igazságokról szóló minden szent eszme. Mikor tehát megismer a lélek bizonyos igazságot Istenről, a világról, ember- és természetéről, azt közölni igyekszik embertársaival. Így volt ezzel a próféta is, ki eszméinek igazságaival betölteni akarta Izraelt. Csakhogy az emberi szív és lélek nem mind egyformán ragadja magához az igazságokat, sőt sokszor görcsösen ragaszkodik a már megszokotthoz, régi s avult eszmékhez. Még az általánosan boldogító igazságok is nehezen terjednek, mert az emberi szív barázdáit szántani a legnehezebb. S ezért a lélek e munkájában is Istenhez vágyik, hogy segítségül hívja őt az embereknek az igazságok felől való felvilágosítására. Ezt érezte a próféta is, mikor lelke Istenhez vágyott. Fájt neki, hogy az általa megismert és hirdetett eszmék és igazságok Istenről oly nehezen lesznek kortársainak kincseivé; fájt az is, hogy a zsidóország körül lakó bálványimádó népek a próféta által hirdetett Istenről még csak hallani sem akartak. Istenhez vágyott hát a próféta lelki segítségért és világosságért kortársai számára. És mivel ő csak egy eget és földet megrázó itélettől várta az emberek megtérését, felvilágosítását, azért szólott: *„mikor a te itéleteid vannak e földön, az igazságot megtanulják a földnek lakószói“.*

Sokszor vagyunk magunk is oly helyzetben, hogy mikor már megismert és hirdetett igazságainkat az emberiség befogadni vonakodik, s mikor már tanításunk erre nézve nem elég, akkor mintegy itéletkép

világosságot kérünk embertársaink részére Istentől, igazolva ez által, hogy lelkünk sokszor azért is vágyik Istenhez, mert keresi a világosságot embertársai részére is.

Istenhez vágyik a lélek, ha keresi magának, eszméinek az igazságot vagy ha felvilágosítást akar embertársainak. Ne, ne szegjétek szárnyát a léleknek e vágyakozásában, hanem még segítsétek, hogy jöjjön így a földre napról-napra több igazság, több világosság. Ámen.